

10. BÖLÜM

ÇOCUK VE ERGENLERDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI VE ETKİLERİ

Merve GÜNDÜZ¹

Sosyal medya, yetişkinlerin olduğu kadar çocuk ve ergenlerin hayatlarında da önemli role sahiptir. Her geçen gün yaşamımızda daha çok yere sahip olan sosyal medya araçları, çocuklar ve ergenler tarafından da takip edilmektedir. Bir iletişim aracı olarak sosyal medya, internetin en çok sevilen uygulamalarından dır (Demir, 2016). Bilindiği üzere sosyal medya, ağ teknolojileri aracılığıyla kullanıcıların etkileşimine olanak sağlayan araçların, hizmetlerin ve uygulamaların bütününe temsil eden internet ortamlarıdır (Boyd, 2008a).

İnternet forumlarını, e-postaları, anlık mesajlaşmaları, sosyal ağ hizmetlerini, blogları ve mikro blogları da kapsayan sosyal medya hem web tabanlı hem de mobil teknolojileri içeren birçok biçimde karşımıza çıkmaktadır. Kullanıcılar kendi kişiselleştirilmiş sosyal ağ sitelerinde günlük paylaşımlarda bulunabilir, fotoğraf ya da video gönderebilir, fikirlerini ifade edebilir, diğer kullanıcılarla tanışabilir ve ortak ilgi alanlarına göre topluluklar oluşturabilir (Livingstone ve Brake, 2010). Çocuklar ve ergenler arasında en sık kullanılan sosyal medya uygulamalarına Facebook, Instagram, Twitter, YouTube, WhatsApp, vb. sosyal ağlar örnek gösterilebilir (Okumuş, 2018; Subrahmanyam ve Greenfield, 2008). Ayrıca Tumblr gibi blog siteleri, World of Warcraft gibi etkileşimli video oyun siteleri, tartışma forumları ve e-postanın da sık kullanılan sosyal medya uygulamalarına

¹ Arş. Gör. İstanbul Aydın Üniversitesi, FEF, Psikoloji Bölümü.

faydalarına ve zararlarına aşına olması önemlidir. Riskli çevrim içi davranışları taramak ve bu davranışların psikolojik etkilerini de değerlendirmeleri gereklidir (Reid ve Weigle, 2014). Yine eğitimcilerin de benzer şekilde bu konuda bilgi sahibi olmaları ve çocuk ve ergen yaş grubundan öğrencilere gerekli bilgileri sunmaları değerlidir. Esasında çocuk ve ergenlerle temasta olan yetişkinlerin rol ve sorumluluklarına dikkat çekilmeli ve çocuk ve ergenlerin sosyal medyayı en uygun şekilde kullanmaları sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Abi-Jaoude, E., Naylor, K. T. ve Pignatiello, A. (2020). Smartphones, social media use and youth mental health. *CMAJ*, 192(6), 136-41.
- Allan, S. ve Gilbert, P. (1995). A social comparison scale: Psychometric properties and relationship to psychopathology. *Personality and Individual Differences*, 19(3), 293-9.
- Allen, K. A., Ryan, T., Gray, D. L. vb. (2014). Social media use and social connectedness in adolescents: The positives and the potential pitfalls. *Australian Educational & Developmental Psychologist*, 31(1), 18-31.
- Appel, H., Gerlach, A. L. ve Crusius, J. (2016). The interplay between Facebook use, social comparison, envy, and depression. *Current Opinion in Psychology*, 9, 44-9.
- Biddle, L., Donovan, J., Hawton, K. vd. (2008). Suicide and the Internet. *British Medical Journal*, 336, 800-2.
- Bilgin, M. (2018). Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı ve psikolojik bozukluklar arasındaki ilişki. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(3), 237-47.
- Boak, A., Hamilton, H. A., ve Adlaf, E. M. (2018). *The mental health and well-being of Ontario students, 1991-2017: Detailed findings from the Ontario Student Drug Use and Health Survey (OSDUHS)*. Toronto (ON): Centre for Addiction and Mental Health.
- Bonetti, L., Campbell, M. A. ve Gilmore, L. (2010). The relationship of loneliness and social anxiety with children's and adolescents' online communication. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), 279-85.
- Bossler, A. M., Holt, T. J. ve May, D. C. (2012). Predicting online harassment victimization among a juvenile population. *Youth & Society*, 44(4), 500-23.
- Boyd, D. (2008a). *Taken out of context: American teen sociality in networked publics* (Unpublished Master's Thesis). University of California, Berkeley.
- Boyd, D. (2008b). Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life. D. Buckingham (Eds.), *Youth, Identity, and Digital Media* içinde (119-42). Cambridge, MA: The MIT.
- Brown, R. C., Fischer, T., Goldwich, A. D. vd. (2018). #cutting: Non-suicidal self-injury (NSSI) on Instagram. *Psychological Medicine*, 48(2), 337-46.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-9.
- Cavazos-Rehg, P. A., Krauss, M. J., Sowles, S. J. vd. (2017). An analysis of depression, self-harm, and suicidal ideation content on Tumblr. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 38(1), 44-52.

- Cookingham, L. M. ve Ryan, G. L. (2015). The impact of social media on the sexual and social wellness of adolescents. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*, 28(1), 2-5.
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 9(2), 27-50.
- Dyson, M. P., Hartling, L., Shulhan, J. vd. (2016). A systematic review of social media use to discuss and view deliberate self-harm acts. *PLoS one*, 11(5), e0155813.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. Norton: New York.
- Gibbons, F. X. ve Buunk, B. P. (1999). Individual differences in social comparison: development of a scale of social comparison orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 129-41.
- Göksu, H. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Yayınlanmamış YL Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Güneş, N. A., Akbıyık, D. İ., Aypak, C. ve Görpelioğlu, S. (2018). Lise öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ve uyku kalitesi. *Turkish Journal of Family Practice/Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 22(4), 185-92.
- Hamm, M. P., Newton, A. S., Chisholm, A. vd. (2015). Prevalence and effect of cyberbullying on children and young people: A scoping review of social media studies. *JAMA Pediatrics*, 169(8), 770-7.
- Hinduja, S. ve Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide research*, 14(3), 206-221.
- Hinduja, S. ve Patchin, J. W. (2012). *School climate 2.0: Preventing cyberbullying and sexting one classroom at a time*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Hoge, E., Bickham, D. ve Cantor, J. (2017). Digital media, anxiety, and depression in children. *Pediatrics*, 140(2), 76-80.
- Holland, G. ve Tiggemann, M. (2016). A systematic review of the impact of the use of social networking sites on body image and disordered eating outcomes. *Body Image*, 17, 100-10.
- İnternet Kurulu, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi. (2011). *Çocukların sosyal paylaşım sitelerini kullanım alışkanlıkları araştırması raporu*. <https://docplayer.biz.tr/7446995-Cocukların-sosyal-paylaşım-sitelerini-kullanım-alışkanlıkları-arastirması-raporu.html> [Erişim tarihi: 14.12.2020]
- Ito, M., Horst, H. A., Bittanti, M. vd. (2009). *Living and Learning with New Media: Summary of Findings from the Digital Youth Project*. Cambridge: The MIT.
- Katzman, D. K. (2010). Sexting: Keeping teens safe and responsible in a technologically savvy world. *Paediatrics & Child Health*, 15(1), 41-2.
- Kelly, Y., Zilanawala, A., Booker, C. (2018). Social media use and adolescent mental health: Findings from the UK Millennium Cohort Study. *EClinicalMedicine*, 6, 59-68.
- Kumcağız, H., Özdemir, T. Y. ve Demir, Y. (2019). Ergenlerde sosyal medya kullanımının akademik başarı ve arkadaşlık ilişkilerine etkisi. *International Journal of Social Science Research*, 8(2), 1-17.
- Kunkel, D., Wilcox, B. L., Cantor, J. vd. (2004). Report of the APA Task Force on Advertising and Children. *Washington, DC: APA*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.459.1736&rep=rep1&type=pdf> [Erişim tarihi: 15.12.2020]

- Leung, L. (2014). Predicting Internet risks: A longitudinal panel study of gratifications-sought, Internet addiction symptoms, and social media use among children and adolescents. *Health Psychology and Behavioral Medicine: An Open Access Journal*, 2(1), 424-39.
- Livingstone, S. ve Brake, D. R. (2010). On the rapid rise of social networking sites: New findings and policy implications. *Children & Society*, 24(1), 75-83.
- McCarty, C., Prawitz, A. D., Derscheid, L. E. vd. (2011). Perceived safety and teen risk taking in online chat sites. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 14, 169-74.
- Moreno, M. A. (2010). Social networking sites and adolescents. *Pediatric Annals*, 39, 565-8.
- Moreno, M. A. (2011). Social networking sites and adolescent health: new opportunities and new challenges. *ISJLP*, 7, 57-69.
- Moreno, M. A., Briner, L. R. Williams, A. vd. (2009). Real use or "real cool": Adolescents speak out about displayed alcohol references on social networking websites. *Journal of Adolescent Health*, 45, 420-2.
- Moreno, M. A., Parks, M. ve Richardson, L. P. (2007). What are adolescents showing the world about their health risk behaviors on MySpace? *Medscape General Medicine*, 9(4), 9.
- Moreno, M. A., Ton, A., Selkie, E. vd. (2016). Secret society 123: Understanding the language of self-harm on Instagram. *Journal of Adolescent Health*, 58(1), 78-84.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D. ve Wolak, J. (2007). Youth Internet users at risk for the most serious online sexual solicitations. *American Journal of Preventative Medicine*, 32, 532-7.
- Nesi, J. ve Prinstein, M. J. (2015). Using social media for social comparison and feedback-seeking: Gender and popularity moderate associations with depressive symptoms. *Journal of abnormal child psychology*, 43(8), 1427-38.
- O'Keeffe, G. S. ve Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-4.
- O'Reilly, M., Dogra, N., Whiteman, N. vd. (2018). Is social media bad for mental health and wellbeing? Exploring the perspectives of adolescents. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 23(4), 601-13.
- Okumuş, V. (2018). Çocukların sosyal medya kullanımlarıyla ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış YL Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Pantic, I., Damjanovic, A., Todorovic, J. vb. (2012). Association between online social networking and depression in high school students: Behavioral physiology viewpoint. *Psychiatria Danubina*, 24(1), 90-3.
- Patchin, J. W. ve Hinduja, S. (2019). The nature and extent of sexting among a national sample of middle and high school students in the U.S. *Archives of Sexual Behavior*, 48(8), 2333-43.
- Radovic, A., Gmelin, T., Stein, B. D. vd. (2017). Depressed adolescents' positive and negative use of social media. *Journal of Adolescence*, 55, 5-15.
- Reid Chassiakos, Y., Radesky, J., Christakis, D. vd. (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138(5), 1-18.
- Reid, D. ve Weigle, P. (2014). Social media use among adolescents: Benefits and risks. *Adolescent Psychiatry*, 4(2), 73-80.

- Rideout, V. ve Robb, M. B. (2018). *Social Media, Social Life: Teens reveal Their Experiences*. San Francisco, CA: Common Sense Media.
- Ruder, T. D., Hatch, G. M., Ampanozi, G. vd. (2011). Suicide announcement on Facebook. *Crisis*, 32, 280-2.
- Sampasa-Kanyinga, H., Chaput, J. P. ve Hamilton, H. A. (2019). Social media use, school connectedness, and academic performance among adolescents. *The journal of primary prevention*, 40(2), 189-211.
- Schou Andreassen, C. ve Pallesen, S. (2014). Social network site addiction-an overview. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4053-61.
- Seabrook, E. M., Kern, M. L. ve Rickard, N. S. (2016). Social networking sites, depression, and anxiety: a systematic review. *JMIR mental health*, 3(4), 50.
- Sedgwick, R., Epstein, S., Dutta, R. ve Ougrin, D. (2019). Social media, internet use and suicide attempts in adolescents. *Current Opinion in Psychiatry*, 32(6), 534-41.
- Slonje, R. ve Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(2), 147-54.
- Subrahmanyam, K. ve Greenfield, P. (2008). Online Communication and adolescent relationships. *The Future of Children*, 18, 119-46.
- Tartari, E. (2015). Benefits and risks of children and adolescents using social media. *European Scientific Journal*, 11(13), 321-32.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2013). *Türkiye’de Ergen Profili Araştırması (TEPA)*. Ankara: Uzerler.
- Tiggemann, M. ve Slater, A. (2014). NetTweens: The internet and body image concerns in preteenage girls. *The Journal of Early Adolescence*, 34(5), 606-20
- Türkel, Z. (2018). Ergenlerde sosyal medya kullanımı, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki yordayıcı ilişkiler (Yayınlanmamış YL Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Twenge, J. M., Joiner, T. E., Rogers, vd. (2018). Increases in depressive symptoms, suicide-related outcomes, and suicide rates among US adolescents after 2010 and links to increased new media screen time. *Clinical Psychological Science*, 6(1), 3-17.
- Twenge, J. M., Martin, G. N. ve Campbell, W. K. (2018). Decreases in psychological well-being among American adolescents after 2012 and links to screen time during the rise of smartphone technology. *Emotion*, 18(6), 765-80.
- Whitlock, J. L., Powers, J. P. ve Eckenrode, J. E. (2006). The virtual cutting edge: Adolescent self-injury and the Internet. *Developmental Psychology*, 42, 407-17.
- Winpenny, E. M., Marteau, T. M. ve Nolte, E. (2014). Exposure of children and adolescents to alcohol marketing on social media websites. *Alcohol and Alcoholism*, 49(2), 154-9.
- Woods, H. C. ve Scott, H. (2016). # Sleepyteens: Social media use in adolescence is associated with poor sleep quality, anxiety, depression and low self-esteem. *Journal of adolescence*, 51, 41-9.
- Valkenburg, P. M., Schouten, A. ve Peter, J. (2005). Adolescents’ identity experiments on the Internet. *New Media and Society*, 7, 383-402.
- Valkenburg, P. M., Peter, J. ve Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents’ well-being and social self-esteem. *CyberPsychology & Behavior*, 9(5), 584-90.

- Valkenburg, P. M. ve Peter, J. (2011). Online communication among adolescents: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *Journal of Adolescent Health, 48*, 121-7.
- Vernon, L., Barber, B. L. ve Modecki, K. L. (2015). Adolescent problematic social networking and school experiences: The mediating effects of sleep disruptions and sleep quality. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 18*(7), 386-92.
- Vernon, L., Modecki, K. L. ve Barber, B. L. (2018). Mobile phones in the bedroom: Trajectories of sleep habits and subsequent adolescent psychosocial development. *Child Development, 89*(1), 66-77.
- Vrocharidou, A. ve Efthymiou, I. (2012). Computer mediated communication for social and academic purposes: Profiles of use and university students' gratifications. *Computers & Education, 58*(1), 609-16.
- Ybarra, M. L., Mitchell, K. J., Wolak, J. vd. (2006). Examining characteristics and associated distress related to Internet harassment: Finding from the second youth Internet safety survey. *Pediatrics, 118*, 1169-77.
- Young, R., Len-Ríos, M. ve Young, H. (2017). Romantic motivations for social media use, social comparison, and online aggression among adolescents. *Computers in Human Behavior, 75*, 385-95.
- Yüksel-Şahin, F. ve Öztoprak, Ö. (2019). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısına göre incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, 363-77*.